

dige en hartstochtelijke strijd tusschen Antwerpen en Siegen, eindigende met de nederlaag van de fiere handelsstad, die de eer van aan den grooten meester het levenslicht te hebben geschonken, aan het nederige Nassausche landstadje heeft moeten afstaan. En verder — wat al zegepralen en triomftochten, wat vorstelijke eerbewijzen, wat stoet van volgers en vereerders, wat rijke stof voor het schetsen van lichtvolle en rijk gestoffeerde tafereelen! En dat alles gezien op een afstand van twee en een halve eeuw, die aan de fantasie zooveel spel laat!

Die gedachte komt als eene stille verzuchting in mij op, nu ik mij neerzet ten einde te voldoen aan de belofte, om in Elsevier's maandschrift te spreken over den nog in ons midden levenden Julius van de Sande Bakhuyzen. Grootere tegenstelling toch tusschen beider levensloop is nauwelijks denkbaar. Ginds niets dan leven, drukte, beweging, schittering en flikkering; — hier louter kalmte en eenvoud: een schuimende waterval tegenover een Hollandsche vliet.

Toen ruim een halve eeuw geleden de geleerde archivaris van Amsterdam Scheltema op zekeren avond in Arti optrad om eene lezing te houden over Bartolomeus van der Helst, begon hij zijne toespraak ongeveer met de woorden: „Geachte toehoorders, ik heb mij voorgenomen u heden avond te „onderhouden over Bartolomeus van der Helst. Ik heb alle archieven door- „gesnuffeld, en ik heb niets over hem gevonden”. Nagenoeg op dezelfde wijze zou ik kunnen beginnen, behalve dat ik geene archieven heb behoeven door te snuffelen, iets wat ik van harte gaarne aan de napluizers van het jaar 2000 overlaat; maar ik heb het voorrecht gehad vele jaren met Julius Bakhuyzen als vriend te mogen omgaan, zijn werk te leeren kennen en apprecieeren, en met vele van zijne kunstbroeders over hem te kunnen spreken — levende archieven, die ik liever raadpleeg dan de doode.

Het leven van Bakhuyzen is het tegenovergestelde van wat men een veelbewogen leven pleegt te noemen. Veelbewogen? Van zijne geboorte af tot op heden toe is hij zelfs niet een enkele maal verhuisd. In dezelfde woning, waar hij nu nog als eigenaar zijn verblijf houdt, op de Nieuwe haven No. 142 in den Haag, zag hij het levenslicht op den 18^{den} Juni 1835, dus op den dag af precies twintig jaar na den slag van Waterloo, en wanneer er geen onmogelijk te voorziene en totaal onverwachte gebeurtenissen voorvallen, is het meer dan waarschijnlijk dat hij te eeniger tijd zijn laatste penseelstreek ook wel in datzelfde No. 142 zal doen. Het zou ook jammer zijn als hij die woning verliet: er zijn te veel herinneringen aan verbonden. Daar toch heeft ook zijn vader H. van de Sande Bakhuyzen, de bekende landschapschilder, geleefd en gewerkt, en er zijne vier zonen en twee dochters opgevoed, dat flink en degelijk kroost, dat meer nog dan hijzelf den naam van Bakhuyzen bekend en geëerd deed worden in Nederland. De oudste broeder van Julius is de geleerde rector van het gymnasium te Utrecht; van de beide andere is de eene hoogleeraar in de sterrekunden te Leiden, die den jongsten broeder als observator bij zich heeft; zijne oudste dochter is de bekwame